

MÁRKI SÁNDOR : Szemelvény a Dózsa György 1470 – 1514 c. művéből –

Ványai Ambrus és a dévaványaiak csatlakozása Dózsa seregéhez: 1514. május 20.

1514. május 18-án^[711] *Czeglédről* elindulván, Dósa még aznap a 37 kilométerre eső *Tiszavárkonyra* ért.^[712] Azonnal átkelt a Tisza hídján, a melyet egymáshoz lánczolt hordókból s rájok fektetett gerendákból és deszkákból állíttatott össze, földdel pedig jól meghordatta, úgy hogy nemcsak serege, hanem sok ágyúja és társzekere is egész biztosan átmehetett rajta.^[713] Mindjárt azután este a faluval rézsút-átellenben levő *Varsánynál* ütött tábort, alkalmasint a kémkedésre is alkalmas Kúnhalom tövében. Itt 300 lovas és ugyanannyi gyalog csatlakozott hozzá, vagy inkább a vörös kereszthez.^[714]

Másnap, 19-én csak a *Mező-* vagy *Nagytúr*ig levő 30 kilométer utat tette meg. «Túr mezővárosában – egykorú följegyzés szerint^[715] – bizonyos keresztetek gyűltek össze, a kiket a tisztviselők és a nemesek fegyverrel kezdtek zaklatni s hogy nevetségessé tegyék őket, egy szárnak a farkára keresztet kötöttek, a mellett pedig ők is fölkeltek ellenök. Hasonlóképen a parasztok is ellenök indultak, zsákmányolni kezdtek és mindenféle latorságokat követel el. Közülük azonban az urak néhány főbbit elfogtak és bilincsekben küldték Budára, hol a király és a nagyurak parancsára mindnyájokat kegyetlenül karóba húzták. *Igy minden baj Túr mezővárosában kezdődött.* Ebben a városban egymagában nyolczszáznál többen állottak melléje, hogy fölvegyék a szentkeresztet, s megszabaduljanak bűneiktől és azoknak büntetésétől». Itten már trombitásokat és dobosokat rendelt csapatai mellé, a melyeknek tehát bizonyos rendben kellett tovább vonulniok. Elindulása után azonban rossz példát adott, mikor megölt egy királyi adószedőt s elvette a nála talált öt márka készpénzt.^[716]

Még nevezetesebben gyarapodott serege másnap (május 20-án), mikor útközben a *dévaványaiak* egyesültek vele. Papjuk *Túrkevey* Ambrus volt, vagy *Ambrus pap*, ahogy közönségesen nevezték. Nem volt már nagyon fiatal ember; huszonegy esztendővel azelőtt lett a krakkói egyetemen a theológia babérkoszorúsa.^[717] Járatos minden tudományban, de a dühöngésig rajongó.^[718] Ha Dósa György csakugyan Dalmáziába megy, a törökök ellen, Ambrus pap talán a váradi egyházmegyének ezen az egyik legszélsőbb, félreeső helyén csöndesen, ösmeretlenül fejezi be életét; így azonban a népvezér megtette őt a maga jegyzőjének, mondhatni kancellárának s tábori főpapnak.^[719] Azontúl ő szerkesztette Dósának a néphez intézett tüzes kiáltványait.^[720]

Május 21-én Dósa György átkelven a Berettyó- vagy Túrvízén, Endrőd táján pedig a Hármaskörösön, a folyón fölfelé haladva *Ege* faluba,^[721] az Egey-család birtokára érkezett. Itten megszámlálván seregét, úgy találta, hogy kétezer lovas és háromezer gyalog, összesen tehát ötezer katonája van.^[722] Másnap, 22-én Mezőberényen, Békés vármegye akkori székhelyén^[723] át érkezett Békésre.